

ریاست جمهوری
سازمان میراث فرهنگی و گردشگری

سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

آب انبار ده کهنه کمارج

تهیه کننده: کورش مسیحی

شماره ثبت:

تاریخ ثبت:

تاریخ تهیه: ۸۴/۷/۱۴

۱۵۳۱۸

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مقدمه

کلزون در مغرب شیراز و در جلگه ای به طول ۸۶ و عرض ۹۰ کیلو متر قرار گرفته، و فاصله آن تا شیراز ۱۵۲، تا بوشهر ۱۷۰، تا بهبهان از راه پل فهلیان ۲۲۲، تا اهواز ۵۹۲ و نیز تا پایتخت ۱۰۶۰ کیلومتر است. این شهرستان از طرف شمال و شمال شرقی به شهرستان ممسنی و بهبهان، از شمال شرقی و مشرق به شهرستان شیراز از جنوب و جنوب غربی به شهرستان برازجان و از جنوب شرقی به شهرستان فیروزآباد محدود است. در امتداد ۵۱ درجه و ۳۵ دقیقه از نصف النهار شرقی نسبت به رصد خانه «گرینویچ» و ۲۹ درجه و ۳۵ دقیقه عرض شمالی نسبت به خط استوا قرار گرفته و از سطح دریا ۷۳۲ متر ارتفاع دارد. دمای این شهر حداکثر به ۴۹ درجه بالای صفر و حداقل به ۶ درجه زیر صفر می رسد و میانگین باران در سالهای کم باران کمتر از ۵۰۰ و سالهای پر باران تقریباً ۷۰۰ میلی متر است. ارتفاعات جنوبی از حاشیه غربی دشت لرزن می گذرد و ارتفاعات شمالی از کناره های رهدخانه فهلیان و دامنه های جنوبی در ناحیه ماهور گسترده شده است.

آنجایی که بناهای قدیمی، روز زمان به علت بی توجهی تخریب می شود به صورت خرابه های باستانی نمایان می شدند و اغلب هم در زمین های کشاورزی واقع شده اند و به علت نا آگاهی کشاورزان از این آثار باستانی معمولاً موجب تخریب آن می شوند و یا توسط افراد سود جو مورد حفاری قاچاق قرار می گیرد اما در حال حاضر زمینه ای برای ثبت این گونه اثرها در آثار ملی فراهم آمده که در این راستا و طی بررسی های به عمل آمده آب ابار ده کهنه شناسایی شده است.

۱- موقعیت طبیعی اثر:

کازرون در مغرب شیراز و در جلگه ای به طول ۸۶ و عرض ۹۰ کیلومتر و فاصله آن تا شیراز ۱۵۴ تا بوشهر ۱۷۰ تا بهبهان از راه پل فهلیان ۲۲۴ تا اهواز ۵۹۳ و نیز تا پایتخت ۱۰۶۰ کیلومتر است. این شهرستان از طرف شمال و شمال شرقی به شهرستان ممسنی و بهبهان از شمال شرقی و مشرق به شهرستان شیراز از جنوب و جنوب غربی به شهرستان برازجان و از جنوب شرقی به شهرستان فیروز آباد محدود می شود. در امتداد ۵۱ درجه و ۳۵ دقیقه قرار گرفته و از سطح دریا ۷۲۲ متر ارتفاع دارد. دمای این شهر حد اکثر به ۴۹ درجه بالای صفر و حد اقل به ۶ درجه زیر صفر می رسد، و میانگین باران در سالهای کم باران کمتر از ۵۰۰ و سالهای پر باران تقریباً ۷۰۰ میلی متر است. ارتفاعات جنوبی از حاشیه غربی دشت اوزن می گذرد و ارتفاعات شمالی از کناره های رودخانه فهلیان و دامنه های جنوبی در ناحیه ماهر میلانی گسترده شده است. آب انبار ده کهنه کمارج دارای طول $28^{\circ} 49' 05''$ و عرض $29^{\circ} 37' 11''$ و ارتفاع از سطح دریا ۸۵۲ می باشد.

۲- موقعیت فعلی اثر:

استان فارس- شهرستان کازرون- بخش خشت و کنارخته - سمت راست جاده کازرون به بوشهر - مشرق روستای ده کهنه کمارج - آب انبار ده کهنه .

۳- مشخصات پلاک ثبتی اثر

آب انبار ده کهنه کمارج فاقد پلاک ثبتی می باشد.

۴- تاریخچه و وجه تسمیه :

آب انبار کمارج مربوط به دوره صفوی می باشد و از آنجایی که این آب انبار در روستای کمارج ده کهنه قرار دارد به این نام اشتهاز یافته است.

۵- سوابق پژوهشی اثر ، شناسایی ، بررسی ، گمانه زنی ، حفاری:

بررسی و شناسایی برای نخستین بار توسط گروهی باستان شناس در تاریخ ۸۴/۷/۱۴ برای ثبت آثار ملی صورت گرفت . و نیز هیچ گونه گمانه زنی و برنامه حفاری در این مکان انجام نشده است .

۶- نوع و توضیحات مالکیت اثر:

با توجه به تحقیقات به عمل آمده این اثر متعلق به شخص یا ارگان خاصی نمی باشد.

۷- مشخصات اثر - تپه:

۸- مشخصات اثر - بنا:

آب انبار سر پوشیده کمارج ده کهنه در منطقه کم آب واقع شده است این آب انبار در ضلع شرقی کاروانسرای روستای کمارج ده کهنه قرار دارد. آب انبار از سنگ و گچ ساخته شده است. در دو طرف دارای درب ورودی که ضلع شرقی بزرگتر و ضلع غربی کوچکتر است. پس از وارد شدن از درب ضلع غربی دو سکو مانند در دو سوی ورودی قرار دارد و در ورودی ضلع شرقی قبل از وارد شدن دارای دو سکو در دو طرف و در بالای سکوها تاقچه هایی تعبیه شده اند. درون آب انبار با دیواری از سنگ و گچ به دو قسمت جدا گانه تقسیم شده این بنا به صورت مستطیل شکل و دارای دو درجه و دو روزنه در دو سوی درب ورودی ها که محل ورود آب می باشد تعبیه شده این درب های کوچک و بزرگ و درجه تعبیه شده در سطح زمین باعث هموار بودن آب باران برای داخل شدن به این آب انبار و محلی برای وارد شدن آب داخل آب انبار و هم خنک شدن آب صورت می گرفته است. بنا دارای سقف جناغی شکل سر پوشیده با ملاط گچ و با پوشش گچ اندود شده است. آب انبار در قسمت داخلی با لاشه سنگهایی که از همان کوه نزدیک محل قرار دارد استفاده شده، سنگ چینی شده است. قسمت سنگ چینی شده بدون ملاط می باشد. به دلیل استفاده آب در میان قسمت سنگ چینی شده و بالا آمدن آب از ملاط استفاده نشده است. کف آب انبار مشخص نمی باشد و رسوبات گل و لای عمق زیادی از آن را پوشانده ولی احتمالا کف آب در سنگ فرش شده باشد. تاقهای جناغی شکل در نزدیک هم و به فاصله تقریبی یک متر در کنار هم واقع شده اند (تصاویر ۸-۱)

۹- ویژگی اثر:

این بنا به شکل مستطیل سر پوشیده و دارای سقف جناغی شکل است. آب انبار دارای دو درب ورودی می باشد که درب ورودی اصلی بنا در جلو آب انبار و در قسمت شرقی بنا قرار دارد و درب دیگر در سمت غربی بنا قرار گرفته است. در قسمت شمال غربی بنا نیز یک درب ورودی کوچک دیگر قرار دارد. این آب انبار سر پوشیده دارای تاق جناغی شکل واز مصالح به کار رفته در بنا سنگ و گچ می باشد. قسمت داخلی آب انبار بوسیله یک دیوار سنگی به دو قسمت جداگانه تقسیم شده است. سقف بنای مذکور بوسیله پوشش گچ اندود شده. این آب انبار در درون زمینهای مزروعی قرار دارد (تصاویر ۸-۱).

۱۰- نوع بهره برداری اثر:

از بنا به مانند دیگر آب انبارها برای نگهداری آب و نیز استفاده روزمره کاروانیان و افراد کاروانسرا بوده است و در حال حاضر در بعضی موارد دامداران از باز مانده های آب تمیز آب انبار برای دامهای خود استفاده می کنند.

۱۱- اقدامات انجام شده در مورد حریم اثر (حریم پیشنهادی):

تا کنون هیچ اقدامی برای حریم بندی اثر صورت نگرفته است.

۱۲- توضیح دخل و تصرفات انجام شده و مشهود در اثر:

دخل و تصرفی مشاهده نمی شود.

۱۳- توضیح تعمیرات گذشته اثر:

چند لایه بودن گچ در دوره های مختلف حاکی از این دارد که قبلا مرمتهایی در بنا صورت گرفته است (تصاویر ۸-۷).

۱۳ وضعیت موجود بنا از استحکام نسبتا خوبی برخوردار می باشد ولی در صورت عدم توجه دچار آسیبهای زیادی می شود(تصاویر ۱-۳).

۱۵- شرح وضعیت موجود خطر پذیری و دلایل آسیب های و ارده:

خطر پذیری و آسیبهای وارده بر بنا ناشی از عوامل جوی و نم و رطوبت و باران می باشد که باعث تخریب بنا می شود . که باعث ریزش درب ورودی اصلی آن که در قسمت شرقی قرار دارد شده است(تصویر ۵) .

۱۶- ذکر منابع و مآخذ گزارش:

تصویر ۳- نمای کلی بنای آب انبار ده کهنه کمارج دید از شمال؛ ف...۱...ن...۲...۱-.....

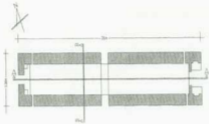
تصویر ۴- نمای کلی بنای آب انبار ده کهنه کمارج. دید از غرب؛ ف...۱...ن...۳...۱-.....

تصویر ۵- نمای ورودی بنای آب انبار ده کهنه دید از جنوب: الف. ۱-ن. ۲-۱

تصویر ۶- نمای در بنای آب انبار ده کهنه دید از جنوب: الف. ۱-ن. ۵-۱

سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، تهران	
نوع بنا	گنبره کهنه
مقدار	۱/۱۰۰
تاریخ	۱۳۸۱/۱۰
نوع نقشه	پلان